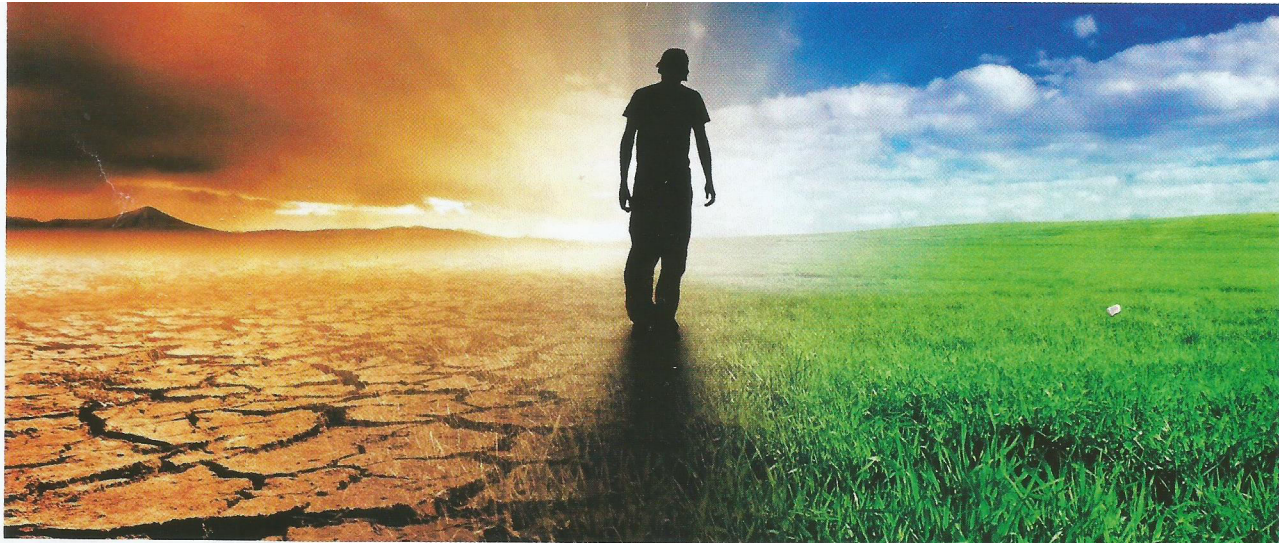

Διατροφή και Κλιματική Αλλαγή

Πού βαδίζει
η ανθρώπινη
διατροφή;
Στον χαμό της!

Δεν ήθελα να ξεκινήσω αυτό μου το σημείωμα με τούτο τον αφορισμό αλλά την αφορμή μου έδωσε ένα στατιστικό στοιχείο

- κατά το 2016 η ανθρωπότητα, μέχρι την 13η Αυγούστου είχε καταναλώσει τα αποθέματα μιας χρονιάς!

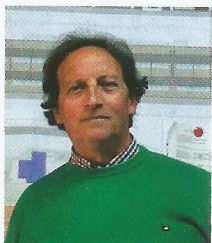
-κατά το 2017, το ίδιο ακριβώς έγινε μέχρι την 20η Ιουνίου!

Δηλαδή κατά τα δύο προηγούμενα χρόνια, η ανθρωπότητα «έβαλε» ένα οικολογικό χρέος δέκα περίπου μηνών συνολικά, τρώγοντας απ' τα έτοιμα (που σε λίγα χρόνια, αν κάτι πάει στραβά, απλά δεν θα υπάρχουν), δίχως, φυσικά, να λυθεί το πρόβλημα της πείνας στο κόσμο!

Τί έγινε τελικά; Δεν μπορεί ο κόσμος να παράγει πλέον και η πρωτογενής παραγωγή έφτασε τα όριά της; Όχι βέβαια! Όπως θα δούμε παρακάτω, αυτό το «οικολογικό χρέος», όπως και κάθε χρέος, άλλωστε, είναι ζήτημα επιλογών -διατροφικών εν προκειμένω - κι όχι τόσο ζήτημα παραγωγικότητας. Κι όλα αυτά συμβαίνουν σ' ένα κόσμο όπου τρία πράγματα είναι σίγουρα για το εγγύς μέλλον:

1. τα ακραία φαινόμενα θα αυξάνονται και σε συχνότητα και σε ένταση.
2. οι αβεβαιότητες και τα ρίσκα και στην πρωτογενή παραγωγή θα είναι πολλές και δύσκολα διαχειρίσιμες.
3. ο πληθυσμός του πλανήτη, ως το 2050 θα αγγίξει τα 9 δις.

Υπ' αυτές τις συνθήκες η ανθρώπινη διατροφή σίγουρα θα ενέχει μεγάλο ρίσκο και το ζήτημα της κάλυψης των αναγκών σε τρόφιμα προβλέπεται δυσεπίλυτο. Πώς όμως η ανθρώπινη διατροφή σχετίζεται με το φαινόμενο της υπερθέρμανσης του πλανήτη; Δυστυχώς για μας και τις επόμενες γενιές, αυτή η σχέση είναι αναδραστική. Οι διατροφικές επιλογές του κόσμου μας αφενός ενισχύουν το φαινόμενο και αφετέρου επηρεάζονται απ' αυτό με τρόπο προφανή, πλέον, σε όλους. Κάθε ανθρώπινη δραστηριότητα, δυνητικά μετέχει στην αλλοίωση του φυσικού περιβάλλοντος. Αυτό είναι συνέπεια των θερμοδυναμικών αξιωματικών. Σύμφωνα με την «Εκτίμηση της Χιλιετίας- 2000 του ΟΗΕ» η Γεωργία έχει

Του Ζήση Αργυρόπουλου
Χημικού - Περιβαλλοντολόγου

προκαλέσει τη μέγιστη αλλοίωσή του κατά την παρελθούσα χιλιετία. Κι αυτό ήταν και φυσικό και αναμενόμενο. Η ανθρώπινη διατροφή είναι φυσικό, ως αποτέλεσμα δράσης στο περιβάλλον, να μετέχει σε κάποιο βαθμό, στη διαμόρφωση των κλιματολογικών συνθηκών κι όχι απλά στη ρύπανση του περιβάλλοντος. Ο βαθμός αυτός, όμως, από ένα σημείο και μετά, είναι ζήτημα και επιλογών αλλά και των κανόνων του διεθνούς Εμπορίου. Π.χ. η ακατάσχετη κρεατοφαγία που χαρακτηρίζει τις δυτικές κοινωνίες και κυρίως η κατανάλωση βόειου κρέατος, επιβαρύνει το φαινόμενο του θερμοκηπίου κατά 18 - 20% εξαιτίας της έκλυσης μεθανίου στην ατμόσφαιρα, ενός αερίου κατά 23 φορές δραστικότερου από το διοξείδιο του άνθρακα στη δέσμευση της υπέρυθρης ακτινοβολίας. Κατά δεύτερο λόγο, ο παγκόσμιος καταμερισμός εργασίας, ο οποίος διαμορφώθηκε με βάση τα ορυκτά καύσιμα, είναι μια επί πλέον αιτία, λόγω της κατανάλωσης ενέργειας κατά τη μεταφορά, συσκευασία, συντήρηση κ.λπ. Έτσι, στο βόρειο τμήμα της Αμερικανικής Ηπείρου, μια μπριζόλα, πριν φτάσει στο πιάτο του καταναλωτή, διανύει κατά μέσον όρο 6.500 χιλιόμετρα επιβαρυνόμενη με άπιστευτο ενεργειακό αποτύπωμα, χωρίς να συνυπολογίσουμε και το υπερβολικό υδατικό αποτύπωμα: για ένα κιλό βόειου κρέατος καταναλώνονται 16 κ.μ νερού σε όλα τα στάδια παραγωγής.

Παραμένει πάντα επίκαιρη η αποστροφή του μεγάλου διανοητή Ιβάν Ίλιτς: «...Η κατανάλωση ενέργειας ως ένα βαθμό αποτελεί ανθρώπινο δικαίωμα. Από κει και πέρα, διαφθείρει!» κι αυτή η ...διαφθορά που στους απλούς καταναλωτές φαίνεται αθώα και εκ των ων ουκ άνευ έχει να κάνει όχι μόνον με την πρόσβαση στην πληροφόρηση (είναι το λιγότερο και εν μέρει... δίνει άφεση αμαρτιών) αλλά με το πώς οι διατροφικές επιλογές συναρτώνται με την οικολογική συνείδηση των απλών πολιτών αλλά και ολόκληρων κοινωνιών που συσχετίζει την Κλιματική Αλλαγή μόνο με την επιλογή ενεργειακού καυσίμου ή, ας πούμε, την αγορά ενός αυτοκινήτου λιγότερο ή περισσότερο ενεργοβόρου κι όχι μ' αυτές καθαυτές τις καταναλωτικές συνήθειες. Κι αυτές οι συνήθειες δεν περιορίζονται μόνο τοπικά αλλά εκτείνονται και χρονικά, φορτώνοντας τις επόμενες γενιές με δύσκολα προβλήματα, που όσο συσσωρεύονται στοιχίζουν· και οικονομικά και περιβαλλοντικά (Εκθεση Νίκολας Στερν για το κόστος της Κλιματικής Αλλαγής: 2008· αν πάρουμε από σήμερα μέτρα για την αναχαίτιση του φαινομένου θα μας στοιχίσει το 5% του Παγκόσμιου ΑΕΠ. Αν ολιγωρήσουμε κι αναγκαστούμε να τα πάρουμε μετά από 20 χρόνια, ίσως στοιχίσουν το 20% του ΑΕΠ!).

Σ' αυτό το σημείο, έχει πολύ μεγάλη αξία να δούμε κάποιες σημαντικές ισοδυναμίες που αφορούν τις διατροφικές επιλογές κι εξηγούν εν μέρει τη διόγκωση του προβλήματος της πείνας (Φράνσις

Μουρ Λαπέ: Dietforas mall Planet):

- 4 στρέμματα δημητριακών παράγουν πενταπλάσια πρωτεΐνη από 4 στρέμματα δημητριακών που καλλιεργούνται για την παραγωγή κρέατος (ως ζωοτροφή)

- 4 στρέμματα οσπρίων παράγουν δεκαπλάσια πρωτεΐνη και 4 στρέμματα λαχανικών δεκαπενταπλάσια!

Έτσι λοιπόν, όπως σημειώνει ο J. Rifkin στο βιβλίο του «Η Τρίτη Βιομηχανική Επανάσταση»: «...Ενώ μια μειονότητα πλούσιων καταναλωτών βρίσκεται στην κορυφή της τροφικής αλυσίδας, τρεφόμενη με μοσχαρίσιο κρέας, εκατομμύρια άλλοι άνθρωποι αντιμετώπιζουν το φάσμα του υποσιτισμού, της πείνας και του θανάτου!» Κατ' αυτό τον τρόπο, επομένως, είναι σαφές ό,τι· στον μέσο καταναλωτή η κατανάλωση ενέργειας γίνεται αντιληπτή μόνον ως κατανάλωση καυσίμων- θέρμανση, μεταφορά κ.λπ.- και ηλεκτρικής ενέργειας κάτι που βέβαια έχει και άμεσο οικονομικό αντίκρουσμα, ειδικά σε δύσκολες εποχές. Υπάρχει, ωστόσο, σοβαρό έλλειμμα πληροφόρησης:

1. του ενεργειακού αποτυπώματος αλλά και του αντίστοιχου υδατικού, κάθε προϊόντος κι όταν αυτό μάλιστα εισάγεται από χώρες με σοβαρή ανεπάρκεια νερού.
2. της ενεργειακής σπατάλης ή οικονομίας που περιβάλλει κάθε μας διατροφική επιλογή. Όταν επισκεπτόμαστε το Σούπερ μάρκετ για τις αγορές μας, συνήθως εστιάζουμε στο θερμιδικό περιεχόμενο κάθε συσκευασμένου προϊόντος, έχοντας την έγνοια μήπως και μας παχύνει η κατανάλωσή του! Καλό θα είναι, τουλάχιστον για τη διαμόρφωση της οικολογικής συνείδησης των πολιτών, να επιβληθεί, με κάποιο τρόπο, στη συσκευασία να αναγράφεται το πόση ενέργεια καταναλώθηκε για να παραχθεί μια μονάδα προϊόντος κι αυτό να συσχετίζεται με την ενέργεια που εγκλείει το προϊόν, αυτό που λέμε εντροπική απώλεια προϊόντος και η οποία σε πολλές περιπτώσεις είναι υπερβολική και υπεύθυνη σε μεγάλο βαθμό για την Κλιματική Αλλαγή.

Είναι λοιπόν προφανές ό,τι οι διατροφικές μας συνήθειες πρέπει να διαφοροποιηθούν. Κι όχι μόνον για λόγους υγείας, που θα την επηρεάσουν σίγουρα θετικά. Αλλά και για όλους τους παραπάνω λόγους, όπως εκτέθηκαν. Και θα πρόσθετα επίσης, για λόγους παγκόσμιας δικαιοσύνης αλλά και διαγενεακής. Η μεσογειακή διατροφή ταιριάζει απόλυτα στην ιδιοσυγκρασία μας, στον πολιτισμό μας αλλά κυρίως στις συνθήκες που ζούμε. Η επανατοπικοποίηση πολλών δραστηριοτήτων που σχετίζονται με τη διατροφή είτε αυτή σχετίζεται με τη δημιουργία τράπεζας αυτοχθόνων σπόρων είτε με την καλλιέργεια στα όρια του αστικού περιβάλλοντος, παραγωγή κομπόστ, ενέργειας από γεωργοκτηνοτροφικά απόβλητα κ.λ.π.

